

5 жовтня 2012 року на базі Національного університету державної податкової служби України відбулося засідання науково-практичного круглого столу „Реформування системи сплати податків та зборів з урахуванням міжнародного досвіду” (у межах виконання науково-дослідної роботи „Розробка спрощеної моделі сплати податків і зборів та обліку платежів в інформаційній системі ДПС”). Ініціаторами та співорганізаторами наукового заходу виступили Науково-дослідний інститут фінансового права та Департамент прогнозування, аналізу, обліку та звітності Державної податкової служби України. За результатами роботи круглого столу було сформовано рекомендації, які пропонуємо Вашій увазі.

РЕКОМЕНДАЦІЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ „РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СПЛАТИ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ З УРАХУВАННЯМ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ”

Учасники науково-практичного круглого столу відзначають доцільність реформування системи сплати податків та зборів в Україні та необхідність у подальшому дослідженні даної проблематики, оскільки існуюча система сплати податків та зборів є досить складною як для платників податків у процесі сплати сум податкових зобов'язань до державного і місцевих бюджетів, так і для контролюючих органів при адмініструванні даних платежів.

За даними Міжнародної фінансової корпорації, процедура сплати (перерахування) податків до бюджету в середньому на один податок займає 13 годин на рік, що становить половину витрат часу на таку важливу процедуру, як підготовка платником податкової звітності. Підприємства, які перебувають на загальній системі оподаткування, витрачають на сплату податків від 48 до 111 годин на рік, залежно від отриманого доходу. Платники спрощеної системи оподаткування та фіксованого сільськогосподарського податку, незважаючи на значно меншу кількість сплачуваних податків, витрачають майже аналогічно часу на сплату податків, як і платники, що перебувають на загальній системі оподаткування. Тобто спрощення податкового законодавства у формі альтернативних систем оподаткування не спрощує процедури сплати самих податків.

Виходячи з цього, можна констатувати, що існуюча система сплати податків є досить трудомісткою, а отже, підлягає серйозному реформуванню. Як зазначається в Програмі економічних реформ Президента України на 2010–2014 роки „Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, однією з основних проблем податкової системи є значні витрати часу й коштів суб'єктів підприємницької діяльності на ведення податкового обліку й сплату податків. У Програмі наголошується на необхідності вирішення такого стратегічного завдання, як зміцнення позиції вітчизняного бізнесу в міжнародній конкурентній боротьбі, за рахунок зменшення частки податків у витратах підприємств і скорочення витрат часу платників на нарахування й сплату податків. Тобто загальні ініціативи стосовно реформування цього сегмента виконання податкових зобов'язань платниками податків уже закладені.

Виходячи з цього, ключовими напрямками подальшого реформування системи сплати податків та зборів повинні стати:

1. Відкриття рахунків без ознаки кодів бюджетної класифікації для зарахування сплати податків і зборів до загального та спеціального фондів

державного й місцевих бюджетів у системі Державної казначейської служби України за територіальним принципом, у розрізі адміністративно-територіальних одиниць (районів).

Згідно з діючою системою сплати податків та зборів платниками податків сплачуються податки відповідно до кодів бюджетної класифікації та у розрізі адміністративно-територіальних одиниць (кількість районів становить 490). Щодо кодів бюджетної класифікації, контроль за якими здійснює податкова служба, їх кількість, відповідно до встановленого Переліку кодів бюджетної класифікації (постанова Кабінету Міністрів України № 106 від 16 лютого 2011 року), становить 256. Разом з тим у 634 управліннях Державної казначейської служби України для сплати податків та зборів відкривають рахунки в головних управліннях за територіальним принципом. Як наслідок, кількість рахунків, відкритих в органах казначейства, становить приблизно 162 304. У разі запровадження запропонованої моделі максимальна кількість відкритих рахунків буде 1 470 (з яких: 980 рахунків – для сплати податків та зборів до загального та спеціального фондів державного бюджету, 490 – до місцевого). Крім того, потрібно врахувати, що у разі реалізації до 2015 року Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, затвердженої Координаційною радою з питань розвитку громадянського суспільства (передбачено у разі її реалізації скоротити кількість районів до 150), їх кількість буде ще меншою.

Запровадження обмеженої кількості бюджетних рахунків дасть можливість платникам перераховувати суми податкових зобов'язань за допомогою сучасних інформаційно-платіжних технологій, не заповнюючи при цьому платіжних документів, що зекономить як час, так і кошти для бізнесу.

2. Ведення органами Державної податкової служби України обліку сплати податків та зборів в одній загальній картці особового рахунку платника податків для всіх податкових зобов'язань.

Облік платників податків є однією з основних функцій органів податкової служби, яка створює передумови для здійснення контролю за правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та державних цільових фондів. Для забезпечення контролю за повнотою та своєчасністю розрахунків платників з бюджетом за податками, зборами (обов'язковими платежами) органи державної податкової служби проводять оперативний облік надходжень платежів згідно з

кодами бюджетної класифікації за доходами. За даними ДПС України, з метою контролю відкрито близько 27 млн карток особових рахунків.

У разі переходу до ведення обліку сплати податків та зборів в одній картці особового рахунку сальдування буде здійснюватися підведенням підсумків за всіма податками та зборами (обов'язковими платежами) за звітний період (на контрольну дату).

В органах ДПС України облік нарахування зобов'язань зі сплати податків та зборів проводитиметься в картках особових рахунків у порядку черговості виникнення зобов'язань. Оскільки сплата податкових зобов'язань платниками буде здійснюватися без ознаки коду бюджетної класифікації, то їх облік буде відбуватися у календарній черговості, а у разі припадання термінів сплати на одну дату по кількох платежах – у черговості, визначеній Міністерством фінансів України.

Якщо за результатами звітного періоду у картці особового рахунку платника виникне негативне сальдо, штрафні санкції та нарахування пені будуть здійснюватися на загальну суму заборгованості зі сплати податків та зборів (обов'язкових платежів).

Однією з основних переваг такого підходу є унеможливлення одночасного виникнення переплат з одного податку та заборгованості з інших.

Також з метою формування максимально комфортних умов сплати встановлених платежів платниками податків, та головне – реалізації стратегічної мети податкової служби – створення сервісної служби, вони повинні отримати можливість оперативного доступу (через власний електронний ключ) до даних інформаційно-аналітичної бази, а саме до інформації картки особового рахунку за допомогою сучасних телекомунікаційних засобів зв'язку (Інтернет, мобільний зв'язок тощо).

3. Створення спільної інформаційно-аналітичної бази даних з можливістю оперативного доступу до інформації для Міністерства фінансів України, органів Державної податкової служби України та Державної казначейської служби України.

З метою підвищення ефективності виконання функцій Міністерством фінансів, податковою та казначейською службами України необхідно створити умови для інтеграції інформаційно-аналітичних систем в означених органах, якими виконується спільне завдання щодо забезпечення бюджетного процесу в Україні. Це значно скоротить та пришвидшить документообіг, дозволить уникнути дублювання окремих функцій такими органами, а також удосконалити рівень організації виконання державного і місцевих бюджетів на принципах раціональності та ефективності.

4. Внесення змін до законодавчих та нормативно-правових актів щодо запровадження спрощеної системи сплати податків.

З метою реалізації спрощеної системи сплати податків і зборів та їх обліку в інформаційній системі органів ДПС України необхідно:

4.1. Передбачити в Національному плані дій на 2013 рік або іншому стратегічному чи урядовому документі впровадження спрощеної моделі сплати податків та зборів.

4.2. Міністерству фінансів України ініціювати внесення змін до податкового законодавства в частині:

– скорочення кількості податків і зборів, що справляються в Україні;

– спрощення порядку адміністрування податків та зборів (обов'язкових платежів);

– зменшення кількості строків звітних податкових періодів;

– уніфікації форм податкової звітності тощо.

4.3. Внесення змін до нормативно-правових актів:

– Міністерства фінансів України в частині спрощення бюджетної класифікації за доходами;

– ДКС України в частині регламентації порядку відкриття єдиного казначейського рахунку з відповідною розбивкою на доходи державного і місцевих бюджетів та загального і спеціального фондів;

– ДПС України в частині відкриття єдиної картки особових рахунків платника податків.

4.4. Перебудова та налаштування інформаційних, облікових та звітних систем органів казначейської та податкової служби до умов спрощеної моделі сплати податків, зборів до бюджетів та їх обліку у відповідних органах.

4.5. Проведення роз'яснювальної роботи з платниками податків щодо нового порядку сплати податків та зборів.

Ризики та застереження

На першому етапі можливий інформаційний ризик у частині створення спільної інформаційно-аналітичної бази даних між Міністерством фінансів, податковою та казначейською службами України.

Відсутність в органах казначейства оперативної (погодинної) інформації щодо надходження платежів до бюджету у розрізі податків ускладнить своєчасність, рівномірність, гарантованість та повноту перерахування міжбюджетних трансфертів, як це визначено Бюджетним кодексом України, здійснення видатків розпорядником коштів бюджету одного рівня, у разі необхідності – за рахунок коштів бюджету іншого рівня. Ускладниться перерахування коштів до державного бюджету (міських і районних бюджетів) з відповідних місцевих бюджетів, яке здійснюється органами Державної казначейської служби України за рахунок фактичних надходжень кошика доходів відповідних місцевих бюджетів згідно з нормативами щоденних відрахувань, визначених законом про Державний бюджет України (рішенням міської чи районної ради про місцевий бюджет).

Очікувані результати впровадження

Запровадження спрощеної моделі сплати податків, зборів та обліку платежів сприятиме зменшенню витрат часу й коштів суб'єктів підприємницької діяльності на сплату податків. Крім того, запропоновані ініціативи дозволять більш ефективно використовувати бюджетні кошти, призначені для утримання органів, які контролюють сплату податків, зборів платежів до бюджету, оскільки представлена модель потребуватиме значно менше трудових та фінансових ресурсів.

Учасниками науково-практичного круглого столу прийнято рішення направити зазначені вище рекомендації до Кабінету Міністрів України, Адміністрації Президента України, Координаційного центру з упровадження економічних реформ, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, Міністерства фінансів, Державної податкової служби, Державної казначейської служби з проханням їх розглянути та за результатами розгляду поінформувати Науководослідний інститут фінансового права.